

Ha pres en part accs. noves. Particularment com a nom de plantes molt ericades de punxes, 'erinacea pungens', 'sonchus spinosus' (*Alcm*, §§ 4, 5), en particular la que anomenen en molts llocs *coixí de monja* per antífrasi, i a Ribagorça *carpins* o *escarpins* (veg. ⁵ *CRESP*); a l'Alt Aragó occidental, en la forma primitiva sense -ONE: *erido* a Aragüés, *erides* a Aso de Sobremonte (1966); però més generalment amb aqueix sufix: *aridón* (1966) a Biescas de Gállego (i *aridonales* les esteses de muntanya cobertes d'ericons), *alidón* a ¹⁰ Torla i a Linás de Broto, *abridón* a Bielsa (1965); veg. també Rohlf's, *Le Gc.*, 55; i així arriba fins a la Vall de Benasc (*arisóns* a Chia, 1965). També en diverses zones del nostre domini, cap al Pirineu, Mallorca i Val., i particularment en el Maestrat on tant abunda (El Boixar, Fredes, 1934-61); però també cap al Xúquer i cap a Castalla (Giner, EValor); Cavanilles, *Obs.* II, 335.

També com a nom de la castanya de mar o garota. I amb aquest valor s'ha mantingut en alguns punts el primitiu ERICIUS, si bé alterat en la seva vocal inicial per una contaminació, probablement d'AURICULA I ²⁰ AURIS, pròpiament 'orella' (que s'usen com a nom de certs molluscos): d'aquí *oricos* en alguns punts de la Costa Brava (cap a Blanes alterat en *soicos*), si bé allà s'usa també *eriqó* en altres punts (Plaja, *Proa* de Palamós, jul. 1960, p. 8), i sectors de les costes mallorquines, on fa concurrència a BOGO o *bogomari*, restant més usual aquest, i variants, a Deià i a Felanitx, mentre que a Cala Ratjada usaven més *arisóns* ³⁰ (1964, 1969). Veg. encara DCEC II, 313b; IV, 996a.

DERIV.: *Eriçar* [c. 1400]: «axí com lo porch salvatge, com sent que'ls cans --- lo aconseguexen --- e veu los hòmens de prop si, ab lo mortal venable, --- aparella les dents, *arise's* tot e lançe's lla on veu los venables», Ant. Canals; ¹ antigament també amb el sentit d'«enflar-se»: «estech tres jorns *arissada* en hun arbre, abrigada ab son mantell, e no menjà ne bech; e les bèsties salvatges ensumaven-la e lexaven-la estar, que ne li podien fer mal», *Comtessa Fidel* (NCL XLVIII, 108); «lo senglar --- tot *eriqat*: setis hispídis atque horrentibus», OPou (*ThPu.*, 58). Segueix essent avui el terme més usual: men. «*erissat*: crispatus, arrectus, hirsutus» (Febrer-Cardona); *-çar-se* «posar-se els pèls de punta, com les pues d'un eriqó», ⁴⁵ Ed. Fontserè (*CiFiNat.*, p. 217). Menys corrents són uns concurrents derivats: *ariconar-se* 'estarrufar-se, despentinar-se' a Castalla (EValor, c. 1945); «la cabellera se li havia estufat, com *enberissada* d'horror», ⁵⁰ MVayreda (*Puny.* 1, xxxv, 388).

DERIV.: *Eriç* 'esgarrifança' ribag. *Eriçament*. *Eriçonada*. *Eriçoner*. *Eriçós*.

¹ *Scipió*, ed. Miquel, p. 36; var. *arissas* en l'ed. NCL., p. 72.

Erigany, V. *arigany* *Erigir*, V. *ert* *Erina*, V. *aranya*

ERINITA, al·ludeix a la «verda Erin», nom poètic d'Irlanda, pel color verd maragadí d'aquesta substància. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

ERIOCAULACIES, compost savi del gr. *ἔριον* 'floc de llana' amb el ll. *caulis* 'tija'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta* no concreta aquest nom, però registra *erio-* com a element prefixat, amb aquest sentit.

ERISIM, pres del gr. *ἐρύσιμον* equivalent de l'angl. *hedge mustard*, pròpiament 'mostassa de barda o tanca'. □ 1.ª doc.: 1871, J. Teixidor, *Flora Farmacèutica*.

ERISIPELA, pres del ll. *erýsipēlās*, -*ātis*, i aquest, del gr. *ἐρουσιπelas*, -*ατος*, id., compost d'*ἐρεύθω* 'enrogeixo, torno vermell', i *πέλας* 'prop', a causa de la propagació progressiva de les erisipeles i bèrbols. □ 1.ª doc.: *erisipila* c. 1500, *Cauliac*; *erisipel*, 1695, ¹⁵ Lacav.

També *dissipèlla*, forma vulgar en el català central, amb *l* geminada (BDLC XI, 309), que el DAg. ja assenyala a Barcelona l'any 1766; *dassipèlda* en el Segre Mitjà (Montanya, *Top. Méd. de Ponts*, 148); aranès *dessipèlla*; i, més mutilat, val. *sipela*, J. G. M., c. 1950. Hi ha formes vulgars semblants en parlars castellans, veg. DCEC. El canvi de *eri-* en *di-* s'explica perquè no existeix la consonant *era* en posició inicial, ço que féu que en frases com *està malalt d'erissipela*, havent-se entès *de+r-* aquesta *era* hagué de ser canviada en *d-* per poder-la pronunciar com inicial.

DERIV.: *Erisipelada*. *Erisipelatós*.

Eritema [1868, *SLitCosta*], pres del gr. *ἐρύθημα* 'enrogiment', de la mateixa arrel grega; *eritematós*.

CPR.: *Eritro-*, forma prefixada del gr. *ἐρυθρός* 'vermell'; *eritroxil·làcies*, amb *ξύλον* 'fusta'. D'on també els derivats *eritrita*; *eritrosa*, *eritrosina*.

ERISTIC, pres del gr. *ἐριστικός* 'consistent en discussions', derivat indirecte de *ἔρις* 'disputa'. □ 1.ª doc.: 1932, DFa.

Eretisme [1868, *SLitCosta*], pres del gr. *ἐρεθισμός* 'irritació', derivat de *ἐρεθίζω* 'jo provocho, irrito', provinent de la mateixa arrel que *ἔρις*.

Eritema, *eritematós*, *eritrita*, *eritro-*, *eritrosa*, *eritrosina*, *eritroxil·làcies*, V. *erisipela*

ERM, del ll. tardà *ĒREMUS* 'desert', i aquest, del gr. *ἔρημος* 'desert', 'solitari'. □ 1.ª doc.: doc. de 1150.

«Una quadra de terra *erma*», doc. de l'Espluga de Francolí, MiretS, *El més antic text*, p. 15. N'hi ha encara documentació anterior en la forma romànica *ermo*, en textos en baix llatí de Catalunya (com el de 1008, que cita Oelschläger, *Mediaeval Spanish Word-List*, 1940, s. v. *yermo*).

El significat etimològic en grec i fins en llatí antic fou més aviat 'deshabitat', que no pas 'no conreat' (si bé aquest és també antic). I aquest significat etimològic es nota encara en alguns passatges en català medieval: «anava per boscatges, per munts e per plans, per *erms* e per poblats», Lluïl, «anà-hi la comtessa e trobà la vila *erma*», Jaume I; i el nom figurat del *Senyor de les Viles-ermes*, en la primera part del ⁶⁰ *Tirant*, suposa el mateix. Altament així es constata